

Üniversite Öğrencilerinin Kendini Gerçekleştirme Düzeyi ile Benlik Saygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Dilek ERZENLİ ALTUNBAYRAK*, Ferda Şule KAYA**

Öz

Bu çalışma üniversite öğrencilerinin kendilerini gerçekleştirme düzeyi ve benlik saygıları arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Bu grubun lisans eğitimine devam edip etmemesi ile kendini gerçekleştirme ve benlik saygısı ilişkisinin önemli olduğu düşünülmüş ve konu sosyo-demografik değişkenler açısından da sorgulanmıştır. Bu çerçevede çalışmanın amacı; üniversitede meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerinin benlik saygısı ile kendini gerçekleştirme değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu araştırmanın örneklemini 2016-2017 öğretim döneminde İstanbul'da 2 yıl eğitim veren bir vakıf meslek yüksekokulunda öğretimine devam eden, 18-26 yaş arasındaki, 76 kız ve 59 erkek öğrenciden oluşmaktadır. Öğrenciler gönüllülük esasına göre seçilmiş ve anket çalışması yürütülmüştür. Verilerin analizinde ANOVA testi, t testi, Pearson korelasyon analizi, çoklu regresyon analizi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda genel anlamda kendini gerçekleştirme ve benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Fakat alt boyutlar açısından bakıldığında; kız öğrencilerin ve orta gelirli ailelere sahip öğrencilerin "kendini gerçekleştirme düzeyi" yüksek bulunmuştur. "Zamanı iyi kullanma", "desteği içten alma", "başkalarıyla yakınlık kurabilme", "duyguları açıklama düzeyi", "içten geldiği gibi davranabilme", "kendini gerçekleştiren değerleri benimseme", "saldırganlığın kabulü" alt boyut puanları açısından kız öğrenciler erkek öğrencilerden anlamlı derecede farklı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kendini Gerçekleştirme, Benlik Saygısı, Üniversite Öğrencileri, Cinsiyet

The Examination of the Relationship Between University Students Self-Actualisation Level and Their Self-Esteem

Abstract

Main theme of this study, which is envisioned as a field study, composes self-actualisation and self-esteem. Within this scope, analysing the relation between self-

Özgün Araştırma Makalesi (Original Research Article)

Geliş/Received: 15.10.2018

Kabul/Accepted: 25.01.2019

DOI: <http://dx.doi.org/10.17336/igusb.465990>

* Uzm. Psk., İstanbul, Türkiye, E-posta: derzenli@gmail.com **ORCID ID** <https://orcid.org/0000-0002-3747-7836>

** Dr., İstanbul Bilim Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye, E-posta: kaya.s2565@gmail.com, sulekayabilim@gmail.com **ORCID ID** <https://orcid.org/0000-0002-8415-8002>

actualisation and self-esteem, the relation between both behaviours and manners of these phenomenas as well as the sub-dimensions of these phenomenas are the objective of this study. The research sample consists of 135 students, 76 girls and 56 males between 18-26 years old who continue their education in a foundation vocational school in Istanbul in 2016-2017 academic year. Students were selected on a voluntary basis and some surveys were conducted. For analysis of the data, ANOVA and T test, Pearson regression methods were used. As a result, no significant relation between self-actualisation and self-esteem was found in the research. A high significantly difference in the level of Self-Actualisation was found in students with middle-income families and girls. A high difference was found in the level of "Time Competence", "Inner Directed Support", "Capacity for Intimate Contact", "Feeling Reactivity", "Spontaneity", "Self Actualizing Value", "Acceptance of aggression" in girl students than male students. As a result, no significant relation between self-actualisation and self-esteem was found in the research. Significantly difference was found "self respect" level in first year students than second year students. A high levels was found "Inner Directed Support", "Spontaneity", "self respect", "Capacity for Intimate Contact", "Self Actualizing Value", "Existentiality" in the middle-income families than low-income and high-income families.

Keywords: Self-Actualisation, Self-Esteem, University Students, Gender

1. Giriş

İnsan doğumundan ölümüne kadar bir gelişim sürecinin içindedir. Bugüne kadar insanın gelişimini güdüleyen ne olduğu konusunda çeşitli teoriler ortaya atılmıştır. Literatüre bakıldığında gelişimi güdüleyen çeşitli etkenler var olmakla birlikte benlik saygısı ihtiyacı da gelişimi güdüleyen etkenlerden biri olarak görülmektedir.

Alfred Adler, bebeğin eksiklik hissiyle doğduğunu, bu eksiklik hissinin benlik saygısını etkilediğini ve bu eksikliği tamamlamak için çaba gösterdiğini savunur. Ona göre insanın kişisel gelişimi bu eksiklik duygusundan kurtulma benlik saygısını kazanma çabasının bir sonucudur (Adler, 2014: s. 95).

Carl Rogers'a göre insan sadece fiziksel olarak gelişmek amacıyla değildir, kişisel gelişim için de çaba gösterir. Rogers bu güdünün "benlik doyumu (self-fulfilment)" ve "tam olarak fonksiyonda bulunma (fully functioning)" olarak iki kısımlı olduğundan bahseder. İdeal benlik ile gerçek benlik arasındaki farkın kişilik gelişimi için güdüleyici olduğunu savunur (Yanbasi, 1996: s. 252).

Maslow gelişimi İhtiyaçlar Hiyerarşisi Teorisi ile açıklamıştır. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Teorisi, altta biyolojik ihtiyaçların olduğu, en üstte sosyal ve kişisel ihtiyaçların olduğu, aşağıdan yukarıya yükselen bir düzendir. Bu hiyerarşiye göre ancak alt basamaktaki ihtiyaç karşılandıktan sonra üst seviyedeki ihtiyaçlarımıza sıra gelir. Her basamaktaki ihtiyaç sırasıyla giderildiğinde bir üst basamaktaki ihtiyaç doğar (Plotnik, 2009: s. 443). Buna göre birey nihai basamak olan kendini gerçekleştirme basamağından önce kendine saygı ve başkalarından saygı görme ihtiyacını gidermiş olmalıdır. (Arık, 1992).

Maslow kendine saygı ihtiyacının iki şekilde olduğundan bahseder. Birisi kişinin kendi yeterliliğine, başarısına, uzmanlığına, ustalığına duyduğu saygıdır. Diğeri ise toplum tarafından kendine duyulan saygıdır; toplum içinde itibar görmek, şöhret sahibi olmak, hâkimiyet, saygınlık, takdir edilmedir. Bu durum dâhil olduğu kültürel özelliklerden de etkilenir (Maslow, 1970: s. 45).

Coopersmith ise benlik saygısını, kişinin kendini becerikli, başarılı ve değerli olarak algılama düzeyi şeklinde tanımlar. Coopersmith'e göre kişi kendi atıfları ve

standartlarına göre kendi performansını, kapasitesini değerlendirir. Bu değerlendirme sonucuna göre kişi kendini değerli hisseder veya değerli hissetmez (Turan, 2010: s. 32,33). Coopersmith benlik saygısında toplumsal etkiden değil kişisel atıflardan bahsetmektedir.

Bu çalışmanın konusu 18-26 yaş aralığındaki üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ile kendini gerçekleştirme ve kendini gerçekleştirmenin alt boyutları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Ayrıca öğrencilerin benlik saygısı ve kendini gerçekleştirme düzeyi ile yaş, sınıf, çalışma durumu, gelecekle ilgili beklentileri, anne ve babalarının eğitim durumu, anne ve babanın çalışıp çalışmaması ve aile gelir düzeyinin ilişkisini incelemektedir.

Konu ile ilgili literatür tarandığında kendini gerçekleştirme ve benlik saygısı ile ilgili ayrı ayrı birçok araştırmaya rastlanmış fakat kendini gerçekleştirme ve benlik saygısı arasındaki ilişkiye dair genellikle konuya paralel az sayıda çalışmalara rastlanmıştır.

Üniversite öğrencilerinde benlik tasarımı ve kendini gerçekleştirme ilişkisi ile ilgili yapılan bir çalışmada benlik tasarımının olumlu veya olumsuz olması ile kendini gerçekleştirebilme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Sungur, 2008: s. 76).

Öğretmenlerle yapılan bir araştırmada toplumun kendilerine değer verildiğini hisseden öğretmenlerin kendini gerçekleştirme puanları, kendilerine değer verilmediğini hisseden öğretmenlerin kendini gerçekleştirme puanlarına göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (Çelik, 1993).

Literatürde kendini gerçekleştirme ve alt boyutlarının sosyo demografik özellikler ile ilişkisine bakıldığında bazı benzer ve paralel çalışmalara rastlanmıştır. Cinsiyetle kendini gerçekleştirme arasında ilişkiye dair yapılan bir çalışmaya göre bir grup kadın ve erkek mühendisin kendini gerçekleştirme düzeyi karşılaştırıldığında kadınların kendini gerçekleştirme düzeyi erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur (Uzun, 2002: s. 131).

Kendini gerçekleştirmenin alt boyutlarından birisi olan desteği içten alma kendi kararlarını alırken otoriteye boyun eğmeme bağımsız olmayı ifade etmektedir. Buna paralel yapılan bir çalışmada erkeklerde boyun eğici davranışın kadınlara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Kaya & Uysal, 2015:654). Boyun eğici davranışlarla ilgili yapılan diğer çalışmada erkek öğrencilerin kızlara göre daha fazla uymacı (konformist) davranış geliştirme yönünde eğilimi olduğu, kız öğrencilerin otoriteye daha az uyum gösterdikleri görülmüştür (Kaya, Güneş, Kaya, & Pehlivan, 2004: s. 7). Odacı (1994) ise yaptığı çalışmada başkalarıyla yakınlık kurabilme alt boyutunda üniversiteye devam eden kız öğrencilerin erkeklere göre yakın ilişkiler kurmada daha başarılı oldukları sonucuna vardığı görülür (Odacı, 1994: s. 40).

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada kız öğrenciler ve erkek öğrencilerin saldırganlık eğilimlerini kabul edebilme düzeyi karşılaştırıldığında kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur (Dünyahoğulları, 2011: s. 60).

Literatüre bakıldığında öğrencinin kaçınıcı sınıfta olduğu ile kendine saygı düzeyi ilişkisinin araştırıldığı çalışmalara rastlanmış, çalışmalardan farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmalardan birinde 1.sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeyi 4.sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeyine göre daha yüksek bulunmuştur (Torun & Aslan, 2012: s. 402).

Üniversite öğrencilerinin aile gelir düzeyi ile kendini gerçekleştirme alt boyutlarının ilişkisine bakılan bir çalışmada desteği içten alma, kendini gerçekleştirmeyi sağlayan değerleri benimseme, içinden istediği gibi davranabilme ve kendine saygı düzeyleri ile orta ve yüksek gelir grubuna dâhil olmaları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Dünyahoğulları, 2011: s. 65). Aile gelir düzeyi ile kendini gerçekleştirme arasındaki ilişkiye dair yapılan bir başka çalışmada ailesinin gelir düzeyi orta ve yüksek

olan gençlerin, kendini gerçekleştirme düzeylerinin yüksek olduğunu saptamıştır (Dağlı & Beyazsaçlı, 2010: s. 9).

Annenin çalışması ile çocuğun kendini gerçekleştirme alt boyutlarının ilişkisine dair literatüre bakıldığında paralel çalışmalara rastlanmıştır. Annenin çalışıyor olmasının çocuğun sosyal ilişkilerde başarılı, girişken ve kendine güvenli olmasını sağladığı görülmüştür (Gürsoy, Aral, Ayhan, & Aydoğan, 2004: s. 67).

Literatürde babanın çalışması ile kendini gerçekleştirme alt boyutlarının ilişkisine bakıldığında bu alt boyutlardan birisi olan "saldırganlığın kabulüne" paralel bir çalışmaya rastlanmıştır. Buna göre babası çalışmayan öğrencilerin şiddet eğilimlerinin çalışanlara göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Özgür, Yörükoğlu, & Arabacı, 2011: s. 57).

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma ile amaçlanan kendini gerçekleştirme düzeyi ve alt boyutları ile benlik saygısı arasında ilişki olup olmadığını belirlemektir. Ayrıca kendini gerçekleştirmenin alt boyutları ile demografik özellikler arasındaki ilişkileri incelemektir.

"Kendini gerçekleştirme düzeyi ile benlik saygısı düzeyi arasındaki ilişki var mıdır", "Kendini gerçekleştirmenin alt boyutları ile benlik saygısı arasında ilişki var mıdır", "Kendini gerçekleştirmenin alt boyutları ile demografik özellikler arasında ilişki var mıdır" sorularına bu çalışmayla cevap bulunmaya çalışılacaktır.

3.Yöntem

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırmanın modeli niceliksel genel tarama modelidir. Öğrencilerin kendini gerçekleştirme açısından bulunduğu düzey ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla betimsel bir çalışma olup ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin kendini gerçekleştirme açısından bulunduğu düzey ile benlik saygısı düzeyi arasındaki ilişkiyi ve her iki envanterin alt ölçekleri arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek için korelasyonel analiz yöntemi kullanılmıştır.

3.2.Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni İstanbul'daki üniversite öğrencileridir. Araştırmanın örneklemini ise 2016-2017 eğitim döneminde özel bir vakıf meslek yüksekokulunun çeşitli bölümlerinde 1. ve 2. sınıflara devam eden üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrenciler gönüllülük esasına göre seçilmiştir.

3.3.Veri Toplama Araçları

Araştırmada araştırmacı tarafından öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu"; öğrencilerin benlik saygısı puanlarını belirlemek için Coopersmith (1967) tarafından geliştirilen "Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri"; kendini gerçekleştirme puanlarını belirlemek için ise Everett Storm (1968) tarafından geliştirilen "Kişisel Yönelim Envanteri" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılanların sosyo-demografik özelliklerini ölçmek için oluşturulan 13 sorudan oluşan bir bilgi formudur. Bu bilgi formun soruları öğrencilerin araştırmaya konu olan benlik saygısı ve kendi gerçekleştirme düzeylerini etkileyeceği düşünülen sorulardan oluşmaktadır.

Bu sorular öğrencilerin cinsiyeti, kaçınıcı sınıfta okudukları, 5 yıl sonra kendini nerede görmek istediği, ailelerinin gelir durumları, anne baba çalışıyor mu ve doğum sırası ile ilgili bilgileri edinmeye yönelik sorulardır.

Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri (Coopersmith Self Esteem Inventory):

Bu çalışmada benlik saygısı puanları Coopersmith benlik saygısı envanterinin yetişkin formu kullanılarak tespit edilmiştir. Bu envanterde geçerli olan benlik kavramı "Kişinin kendisi için onayladığı ya da onaylamadığı bazı özellikleriyle ilgili değerlendirmesi veya kendisi hakkındaki yargısıdır." (Turan & Tufan, 1989: s. 30). Envanterin maddeleri bireyin hayata dair bakış açısını ve bireyin aile ilişkileri, sosyal ilişkilerini içeren cümlelerden oluşmaktadır. Envanter kişinin "bana uygun" veya "bana uygun değil" seçeneklerinden en az birini işaretleyerek cevap vereceği yetişkin formu 25 maddeden oluşur. Bireyin ölçekten aldığı 0-100 arasındaki puanlara göre düşük, orta veya yüksek benlik saygısı düzeyine sahip olduğu değerlendirilir. Ölçekten alınan yüksek puan yüksek benlik düşük puan düşük benlik saygısı olarak değerlendirilir (Turan & Tufan, 1989).

Kişisel Yönelim Envanteri (Personal Orientation Inventory): Bu envanter Everett Storm (1968) tarafından, Rogers ve Maslow'un kuramlarına dayandırılarak geliştirdiği, kişinin kendini gerçekleştirme düzeyini belirlemek için kullanılan bir ölçektir. Türkçe uyarlaması 1973 yılında Yıldız Kuzgun tarafından yapılmıştır. Kişisel yönelim envanteri 150 maddeden oluşur. Her madde kendini gerçekleştiren ve kendini gerçekleştirilmeyen cümleleri içeren iki şıktan oluşmaktadır. Bireyler verilen çift ifadelerden birini seçmek zorundadır. Kişisel yönelim envanteri "zamanı iyi kullanma" ve "desteğini içeriden alma" olmak üzere iki ana ölçek ve 10 tane alt testten oluşmaktadır (Kuzgun & Bacanlı, 2005: s. 31). Bu çalışmada "kendini kabul edebilme" ve "insan doğası hakkında olumlu görüş sahibi olma" alt ölçekleri hariç diğer alt ölçekler kullanılmıştır.

Kişisel Yönelim Envanterinin bu çalışmada kullanılan alt testlerinin tanımı ve içeriği aşağıdaki gibidir (Kuzgun & Bacanlı, 2005: s. 31).

Zamanı iyi kullanma: İçinde bulunduğu zamanda yaşama, geçmiş zamanı ve geleceği içinde bulunduğu zamana makul bir devamlılıkla bağlayabilme; geçmişe dair pişmanlık gibi negatif duygular yaşamadan geçmişe bakabilme; geleceğe yönelik planlarında gerçekçi olabilme.

Desteği içten alma: Dışarıdan bir otoriteye göre değil içsel (internal) otoriteye göre davranışlarını şekillendirmeme; başkalarına bağımlı olmayı azaltma, kendi kendine yetebilme.

Kendini gerçekleştirmeye götüren değerleri benimseme: Kendini gerçekleştiren bireylerin değerlerini ve davranış şekillerini benimseme; yaşamını çevre baskısından etkilenmeden sürdürme, gizil güçlere güvenme ve bunları gerçekleştirme.

Varoluşsal hayat sürme: Standartları ve prensipleri uygulamada esneklik gösterme, dış ölçütlere ve diğerlerinin isteklerine sert şekilde bağlı ve dogmatik olmama.

Duyguları açıklama: Duygularını fark etme; onları gizleme, susturma, itiraz etme gereğini duymama.

İçten geldiği gibi davranabilme: Duygularını, istek ve taleplerini düzgün ifade etmeyi, istediği şekilde tepkide verebilmeyi ve bunların sorumluluğunu alabilme,

Kendine saygı: Bireyin kendi kişiliğini güçlü bir kişilik olarak algılaması ve bu yüzden saygı gösterme; pozitif öz kavramına sahip olma,

Dünyaya uzlaştıracı gözle bakabilme: Dünyadaki zıtlara daha geniş bir çerçeveden bakabilme ve bunların aslında anlamlı bir şekilde ilişki içinde olduklarını görebilme,

Saldırganlık eğilimlerini kabul edebilme: Hiddet ve şiddet eğilimlerinin bilincinde olma ve bu eğilimleri kişiliğinin parçası olarak kabul edebilme,

Başkaları ile yakınlık kurabilme: Diğer bireylere pozitif duygular içerisinde yaklaşabilme; samimi, makul birliktelikler kurup sürdürülebilme,

3.4. Verilerin Toplanması ve İstatistiksel Analiz

Araştırmanın örneklemini İstanbul'da bir vakıf meslek yüksekokulunda 2016-2017 öğretim yılında birinci ve ikinci sınıflara devam eden, kolayda örneklem yöntemi ile seçilen ve ulaşılabilen 135 öğrenciden oluşmaktadır. Örnekleme dâhil olan öğrenciler Kişisel Yönelim Envanteri Ve Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri ve Kişisel Bilgi Formları verilerek süre kısıtlaması olmadan maddeleri kalemle işaretleyerek cevaplandırmaları istenmiştir. Verilerin analizine başlanmadan önce, veri toplama araçları tek tek kontrol edilerek sıralanmış, veri toplama araçları yoluyla elde edilen veriler tanımlanmış ve SPSS programına yüklenmiştir. IBM SPSS 24 paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. Bu veriler araştırmanın problemlerine göre analiz edilmiştir. Normallik varsayımı karşılandığı için parametrik testler uygulanmıştır. Sonuçların analiz edilmesinde anlamlılık düzeyi 0,05 üst değer olarak alınmıştır. Verilerin analizinde ANOVA ve t testi kullanılmıştır. Ailenin gelir durumu, anne ve babanın eğitim durumu ve doğum sırası ile ilgili verilerde ANOVA testi uygulanmış; cinsiyet, yaş, 5 yıl sonra ne yapmak istediği, okuduğu sınıf, çalışma durumu, anne ve babanın çalışma durumu ile ilgili ise t Testi uygulanmıştır.

Coopersmith benlik saygısı toplam puanları ile kişisel yönelim envanteri toplam puanları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analiz yöntemiyle hesaplanmıştır. Öğrencilerin kişisel yönelimleri ve benlik saygısı düzeyleri üzerindeki yordayıcılık etkisi çoklu regresyon analiz yöntemleriyle incelenmiştir.

4. Bulgular

4.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Araştırmanın evreni 2016-2017 eğitim öğretim yılında Bir Vakıf Meslek Yüksekokulunun birinci ve ikinci sınıflarında öğrenim görmekte olan, birinci ve ikinci öğretime devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini bir vakıf meslek yüksekokulunda 2016-2017 öğretim yılında birinci ve ikinci sınıflara devam eden, kolayda örneklem yöntemi ile seçilen ve ulaşılabilen 135 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin; %56.3'ü kadın, %50.4'ü 18-20 ve %49.6'sı 21yaş ve üzeridir. %49.6'sı birinci sınıf, ailenin gelir durumu açısından %34.8'i (0-2000 TL), %48.1'i (2100-4000), %17'si (4100 ve üzeri) olarak belirtilmiştir. Ayrıca; %30.4'ünün annesi çalışırken, %78.5'inin babası çalışmaktadır. Doğum sırası açısından kaçınıcı sırada doğduğu sorusuna ise; %39.3 birinci çocuk, %32.6 ikinci çocuk, %28.1 son çocuk olarak ifade edilmiştir.

4.2. Kendini Gerçekleştirme Düzeyi ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Araştırmada kendini gerçekleştirme düzeyi ve benlik saygısı arasında ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, öğrencilerin kendini gerçekleştirme düzeyi envanteri puanları ile benlik saygısı envanteri puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=0,086$; $p>0,05$).

4.3. Öğrencilerin Kendini Gerçekleştirme Düzeyi ile Cinsiyet ve Ailenin Gelir Düzeyi Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Tablo 1'de Öğrencilerin kendini gerçekleştirme düzeylerinin ailenin gelir düzeyi ve cinsiyet değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığı üzerine yapılan analizlerin sonucu görülmektedir.

Kendini Gerçekleştirme	Cinsiyet	N	X	SS	t	P
		Kadın	77	81,000	11,20	4,705
Erkek	58	72,632	8,74			
Ailenin gelir durumu					F	P
	0-2000	47	73,93	10,63	6,834	0,001*
	2100-4000	66	80,83	11,00		
	4100 ve üzeri	22	74,54	8,76		

Tablo 1: Öğrencilerin kendini gerçekleştirme düzeylerinin ailenin gelir düzeyi ve cinsiyet değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığı üzerine yapılan Bağımsız t ve F Testinin Bulguları

Buna kız öğrencilerin ve orta gelirli aile üyesi gençlerin kendini gerçekleştirme düzeylerinin, diğerlerine göre anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür.

4.4. Kişisel Yönelim Envanteri Alt Testleri ile Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

4.4.1. Kendini Gerçekleştirme Alt Boyutları ve Cinsiyet Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Öğrencilerin kişisel yönelim envanteri alt boyutları toplam puanlarının "cinsiyet" değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak üzere yapılan t test bulguları tablo 2'de verilmiştir.

	Cinsiyet	N	X	Ss	t	p
Zamanı iyi kullanma	Kadın	77	13,50	2,44	6,022	0,000***
	Erkek	58	11,06	2,15		
Desteği içten alma	Kadın	77	67,49	9,76	3,761	0,000***
	Erkek	58	61,56	7,96		
Duygusal açıklık	Kadın	77	14,37	2,93	5,800	0,000***
	Erkek	58	11,60	2,48		
Kendine saygı	Kadın	77	11,49	2,35	3,444	0,001**
	Erkek	58	10,06	2,40		
Başkalarıyla yakınlık kurabilme	Kadın	77	15,54	3,77	5,361	0,000***
	Erkek	58	11,87	4,12		
İçten geldiği gibi davranabilme	Kadın	77	10,33	1,97	2,396	0,018*
	Erkek	58	9,50	2,05		
Kendini gerçekleştiren değerleri benimseme	Kadın	77	16,88	2,78	2,691	0,008**
	Erkek	58	15,51	3,07		
Saldırganlığın kabulü	Kadın	77	13,76	2,68	2,891	0,004**
	Erkek	58	12,43	2,60		

Tablo 2: Öğrencilerin Kişisel Yönelim Envanteri Alt Boyutları ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Öğrencilerin zamanı iyi kullanma, desteği içten alma, duygusal açıklık, başkalarıyla yakınlık kurabilme, kendine saygı, kendini gerçekleştiren değerleri benimseme ve saldırganlığın kabulü alt testlerinden aldıkları puanlar cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırıldığında yüksek düzeyde anlamlı farklılık gözlenmektedir. Söz konusu edilen boyutlar arasındaki farklılıkların hepsi kız öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir.

Öğrencilerin kişisel yönelim envanteri alt boyutları toplam puanlarının "5 yıl sonra kendini nerede görüyor?" değişkenine göre fark olup oluşmadığını anlamak üzere uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda elde edilen bulgular tablo 3'te verilmiştir.

Kişisel yönelim envanteri alt boyutları	5 yıl sonra kendini nerede görüyor?	N	X	Ss	t	p
Zamanı iyi kullanma	Kariyer içi	72	13,02	2,66	2,765	0,007*
	Kariyer dışı	63	11,80	2,42		

Tablo 3: Zamanı İyi Kullanma Alt Testi Toplam Puanlarının "5 Yıl Sonra Kendini Nerede Görüyor?" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Anlamak Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Bulguları

Tablo 3'de görüldüğü gibi öğrencinin "5 yıl sonra kendini nerede gördüğü" değişkenine göre "zamanı iyi kullanma" alt boyutlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur.

4.4.2. Kendini Gerçekleştirme Alt Boyutları ve Sınıf Arasındaki İlişki

Öğrencilerin kişisel yönelim envanteri alt boyutları toplam puanlarının "sınıf" değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını anlamak üzere yapılan t test sonucunda elde edilen bulgular tablo 4'de verilmiştir.

	Sınıf	N	X	Ss	T	P
Kendine saygı	1.sınıf	68	11,44	2,48	2,710	0,008*
	2.sınıf	67	10,31	2,34		

Tablo 4: Kendine Saygı Alt Testi Toplam Puanlarının "Sınıf" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Anlamak Üzere Yapılan t Test Bulguları

Buna göre öğrencilerin sınıf değişkenine göre "kendine saygı" alt boyutu aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur.

4.4.3. Kendini Gerçekleştirme Alt Boyutları Ve Annenin Ve Babanın Çalışma Durumu Arasındaki İlişki

Öğrencilerin kişisel yönelim envanteri alt boyutları toplam puanlarının "Anne çalışıyor mu?" değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını anlamak üzere yapılan t test sonucunda elde edilen bulgular tablo 5'de verilmiştir.

Kişisel yönelim envanteri alt boyutları	Anne çalışıyor mu?	N	X	Ss	T	P
Başkalarıyla yakınlık kurabilme	Evet	41	15,17	3,69	2,161	0,033*
	Hayır	94	13,44	4,48		
İçten geldiği gibi davranabilme	Evet	41	11,17	2,07	4,833	0,000*
	Hayır	94	9,45	1,81		
Varoluşsal yaşam sürdürme	Evet	41	15,41	3,11	2,411	0,017*
	Hayır	94	13,96	3,24		

Tablo 5: Öğrencilerin Kişisel Yönelim Envanteri Alt Boyutları Toplam Puanlarının "Anne Çalışıyor Mu?" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Anlamak Üzere Yapılan Bağımsız t Test Bulguları

"Anne çalışıyor mu?" değişkenine göre "içten geldiği gibi davranabilme", "Varoluşsal yaşam sürdürme", "başkalarıyla yakınlık kurabilme" alt test puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğrencilerin kişisel yönelim envanteri alt boyutları toplam puanlarının "Baba çalışıyor mu?" değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını anlamak üzere yapılan t test sonucunda elde edilen bulgular tablo 6'de verilmiştir.

Kişisel yönelim envanteri alt boyutları	Baba çalışıyor mu?	N	X	Ss	t	p
Kendine saygı	Evet	106	11,10	2,41	2,019	0,046*
	Hayır	29	10,06	2,54		
Saldırganlığın kabulü	Evet	106	13,50	2,66	2,637	0,009*
	Hayır	29	12,03	2,69		

Tablo 6: Öğrencilerin Kişisel Yönelim Envanteri Alt Boyutları Toplam Puanlarının "Baba Çalışıyor Mu?" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Anlamak Üzere Yapılan Bağımsız t Test Bulguları

Öğrencilerin "kişisel yönelim envanteri" alt boyutlarından "Kendine saygı" ve "Saldırganlığın kabulü" alt boyutları ile "baba çalışıyor mu?" değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.

4.4.4. Kendini gerçekleştirme alt boyutları ve aile gelir düzeyi arasındaki ilişki

Öğrencilerin kişisel yönelim envanteri alt boyutları toplam puanlarının "aile gelir durumu" değişkenine göre fark olup olmadığını belirlemek üzere gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (anova) bulguları tablo 7'da verilmiştir.

Kişisel yönelim envanteri alt boyutları	Ailenin gelir durumu	N	X	Ss	f	p
Desteği içten alma	0-2000	47	61,91	9,30	7,422	0,001*
	2100-4000	66	68,01	9,27		
	4100 ve üzeri	22	62,22	7,67		
Kendine saygı	0-2000	47	10,42	2,33	3,711	0,027*
	2100-4000	66	11,45	2,36		
	4100 ve üzeri	22	10,13	2,78		
Başkalarıyla yakınlık kurabilme	0-2000	47	13,02	4,26	4,081	0,019*
	2100-4000	66	15,03	4,42		
	4100 ve üzeri	22	12,81	3,44		
İçten geldiği gibi davranabilme	0-2000	47	9,89	1,92	5,057	0,008*
	2100-4000	66	10,40	1,98		
	4100 ve üzeri	22	8,86	2,12		
Kendini gerçekleştiren değerleri benimseme	0-2000	47	15,74	3,01	3,317	0,039*
	2100-4000	66	16,95	2,90		
	4100 ve üzeri	22	15,50	2,80		
Varoluşsal yaşam sürdürme	0-2000	47	13,46	2,93	3,609	0,030*
	2100-4000	66	15,10	3,53		
	4100 ve üzeri	22	14,31	2,60		

Tablo 7: Öğrencilerin Kişisel Yönelim Envanteri Alt Boyutları Toplam Puanlarının "Aile Gelir Durumu" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

Buna göre "desteği içten alma", "içten geldiği gibi davranabilme", kendine saygı, başkalarıyla yakınlık kurabilme, "kendini gerçekleştiren değerleri benimseme", "varoluşsal yaşam sürdürme" alt test puanları ile "aile geliri" değişkeni aritmetik ortalamalarının arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

4.4.5. Kendini gerçekleştirme alt boyutları ve doğum sırası arasındaki ilişki

Öğrencilerin kişisel yönelim envanteri alt boyutları toplam puanlarının "doğum sırası" değişkenine göre fark olup olmadığını anlamak için yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda elde edilen bulgular tablo 8'da verilmiştir.

Kişisel yönelim alt boyutları	Doğum sırası	N	X	Ss	f	p
Zamanı iyi kullanma	Birinci	53	11,71	2,35	5,668	0,004*
	İkinci	43	12,41	2,68		
	Sonuncu	39	13,51	2,58		

Tablo 8: Öğrencilerin Kişisel Yönelim Envanteri Alt Boyutları Toplam Puanlarının "Doğum Sırası" Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Bulguları

Tablo 8'de görüldüğü üzere "zamanı iyi kullanma" alt boyutu puanları ile "doğum sırası" arasında yüksek düzeyde anlamlı farklılık bulunmuştur.

5. Tartışma ve Sonuç

Maslow'un ihtiyaçlar teorisine göre her insanın kendine saygı ihtiyacı vardır. Kişi istikrarlı, sağlam temellere dayanan, genellikle kendisine değer biçilen benlik saygısına ihtiyaç duyar. Kendini gerçekleştirme ihtiyacının ortaya çıkabilmesi için bir önceki basamak olan kendine saygı ihtiyacının karşılanmış olması gerekir (Atkinson&Hilgard, 2015: s. 384-385). Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre araştırma örneklemindeki üniversite öğrencilerinin "benlik saygısı düzeyi" ile "kendini gerçekleştirme düzeyi" arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu sonucu destekleyen çalışmalar olduğu kadar desteklemeyen çalışmalar da mevcuttur (Sungur, 2008: s. 76), (Çelik, 1993)

Bunun yanında, öğrencilerin kendini gerçekleştirme düzeyi" ile "cinsiyet" değişkeni açısından kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre gerçekçi planlar yapma, geçmiş ve gelecekte değil de şu anda ve kimseye bağımlı olmadan yaşama, başkalarına göre değil kendi düşünce ve tecrübelerine göre karar verme eğiliminde olduklarını söyleyebilir. Bu verilerin orta gelirli ailelerin çocuklarına ait olduğu da dikkate alınırsa, eğitim yolu ile sınıf atlama imkânının olması ile açıklanabilir. Orta gelirli düzeyli aileler toplumun lokomotif niteliğindedir. Orta gelirli ailelerin çocukları eğitim yolu ile sınıf atlama imkânına sahiptir ve bu imkânı ayakları üzerinde durabilen gençler yakalayabilmektedir. Bu konuda yüksek düzeyde anlamlı bir bulguya sahip olmak da durumu destekler niteliktedir. Çalışmada elde edilen bulgu Uzun' (2002)ün mühendislerle ve Dünyaloğulları (2011)'ın üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmalarda kadınların lehine elde edilen bulgu ile paralellik içermektedir.

Bu çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç ise; birinci sınıf öğrencilerinin kendilerine saygıları 2. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksektir. Araştırmaya katılan öğrenciler meslek yüksekokulu öğrencileridir. Birinci sınıfta kendilerini meslek sahibi olarak görürken ikinci sınıfta kendilerini geliştirme ile ilgili farkındalıklarının artması ile açıklanabilir. Bu durum Torun ve Arslan(2012)'ın bulguları ile paralellik göstermektedir.

Araştırmada, öğrencilerin 5 yıl sonrasında kariyer içi hedeflerinin olmasıyla "zamanı iyi kullanma" arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca istediği bölümde okuyan öğrencilerin de zamanı iyi kullanma alt boyutuyla istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin, istediği mesleği yapma, zamanı iyi kullanma ile şimdiki zamanda yaşamanın kariyer hedefine ulaşmada önemli bir durum olduğunu düşündürmektedir.

Çalışmada ayrıca; annenin çalışıyor olmasının gencin esnek davranma, dogmatik olmama, duygularını ve düşüncelerini rahatça ifade edebilme ve bunların sorumluluğunu alabilme, pozitif ve samimi ilişkiler kurabilme özelliklerine sahip olmasını destekler niteliktedir. Babasının çalışması ise; gençlerin öfke duygularını kabullenme ve bu duygularını uygun bir şekilde ifade edebilme, kendine saygısında olumlu katkıları olduğu da görülmüştür. Bu durum çalışan anne ve babanın çocuğu olmanın hayatla mücadele etme ve kendine saygı açısından önemli bir durum oluşturduğunu göstermektedir.

Araştırma bulguları doğum sırasına göre değerlendirildiğinde ise; son sırada doğan çocuğun şimdiki zamanda yaşayabilme, geçmiş ve gelecek arasında anlamlı bağlar kurabilme geçmişten pişmanlık duymama, geleceğe ilişkin amaçlarında gerçekçi olma gibi özellikleri olduğu söylenebilir. Son çocuğun ailede daha toleranslı ve ailenin imkânlarından daha fazla faydalan çocuklar olduğunu düşündürülebilir. Bu bulgu Oktan, Odacı ve Çelik (2014) tarafından üniversitesi öğrencilerinin doğum sırasıyla ilgili yapılan çalışmanın bulgularıyla paralellik içermektedir.

Sonuç olarak bu çalışmada aile geliri ve kendini gerçekleştirme alt boyutları ilişkisine bakıldığında orta gelirli ailelerin özellikle kız çocuklarının ve son çocukların kendini gerçekleştirme düzeyi anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna bulunmuştur. Bu çocukların otoritenin değil kendi değerlerine göre davranan, bağımlı olmayan, kendine yetebilen, ilke ve kuralları uygulamada dogmatik olmayan gençler olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- ADLER, A. (2014). *Çocuk Eğitimi*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- ARIK, İ.A.(1992). *Motivasyon Ve Heyecana Giriş* , İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümü 1992 Yılı Yayınlanmamış Ders Notları
- ATKINSON & HILGARD. (2015). *Psikolojiye Giriş*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- ÇELİK, S. (1993). Öğretmenlerin kişisel özellikleri ve ihtiyaçlarının karşılanma derecesi ile kendini gerçekleştirme düzeyleri arasındaki ili. *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü ,Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı*. Doktora tezi.
- DAĞLI, G., & BEYAZSAÇLI, M. (2010). Ana-Baba Tutumu ve Kendini Gerçekleştirme. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1-16.
- DÜNYALIOĞULLARI, Ö. (2011). Üniversite öğrencilerinin kendilerini gerçekleştirme engelleriyle genel erteleme eğilimi ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *yayınlanmamış yüksek lisans tezi* . Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilimdalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Programı Yüksek Lisans Tezi.
- GÜRSOY, F., ARAL, N., AYHAN, A.B., & AYDOĞAN, Y.(2004). Annesi çalışan ve çalışmayan çocukların bağımlılık eğilimlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 62-71.
- KAYA, F. Ş., & UYSAL, V. (2015). Günümüzde Dindarlık Ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Algıları Üstüne Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 646-662.

KAYA, M., GÜNEŞ, G., KAYA, B., & PEHLİVAN, E. (2004). Tıp fakültesi öğrencilerinde boyun eğici davranışlar ve şiddetle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5-10.

KUZGUN, Y., & BACANLI, F. (2005). *PDR'de kullanılan ölçekler*. Ankara: Nobel Yayın.

MASLOW, A. (1970). *Motivation And Personality*. by Harper & Row, Publishers, Inc.

ODACI, H. (1994). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yalnızlık, Benlik saygısı Ve Yakın İlişkiler Kurabilme Düzeylerinin Ve Bu Düzeyler Arasında İlişkilerin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anadalı.

OKTAN, V., ODACI, H., ÇELİK, Ç.B., (2014). Psikolojik Doğum Sırasının Psikolojik Sağlamlılığın Yordanmasındaki Rolünün İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.

PLOTNİK, R. (2009). *Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

ÖZGÜR, G., YÖRÜKOĞLU, G., & ARABACI, L. B. (2011). Lise Öğrencilerinin Şiddet Algıları, Şiddet Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 53-60.

SUNGUR, P. (2008). Üniversite son sınıf öğretmen adaylarının benlik tasarımı ve kendini gerçekleştirme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *yüksek lisans tezi*. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilimdalı.

TORUN, S., ARSLAN, S., NAZİK, E., AKBAŞ, M., & YALÇIN, S. Ö. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve boyun eğici davranışlarının incelenmesi. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 399-404.

TURAN, N., & TUFAN, B. (1989). Yüksek Öğrenim Yapan Bir grup Öğrencinin Benlik Saygılarını Dört Yıl Ara İle İzleme Çalışması. *Hacettepe Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*, 28-34.

TURAN, A. F. (2010). Üniversite öğrencilerinin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarını yordamada yalnızlık, benlik saygısı, yaş, cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durununun rolü. *yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Anadolu üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü.

UZUN, H. (2002). Orman Mühendislerinin Kendini Gerçekleştirme ve İş Doyumu Düzeyleri. *yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YANBASTI, G. (1996). *Kişilik Kuramları*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Summary

Self-actualization and Self-esteem are important factors especially for university students. These elements have great impact on social relationships, future career plans and mental health. But In literature, there is limited research questioning the relationship of Self-actualisation and Self-esteem. Therefore, the aim of this study is; to investigate the relationship between self-esteem and self-realization variables of the students studying at the university. And, conducting a research in this area will contribute to the literature as well as a new source for future studies. In this study, the self-actualization level, self-esteem level and socio-demographic characteristics were used as evaluation criteria and the relations between them were examined with the colerative analysis method. "Personal Orientation Inventory" was used to evaluate the level of self-actualization level. "Coopersmith Self-Esteem Inventory" was used to evaluate the level of self-esteem and a "Personal Information From" was used to determine the socio demographic characteristics of the students As a sample group, university students who studying in vocational schools in İstanbul were selected.

The results revealed that there was no significant relationship between self-esteem level and self-realization level of university students. But in terms of sub-dimensions this study showed that there are some different outcomes between self-actualization level and socio-demographic characteristics. Firstly, there is a significant relationship between Self-realization and gender. And this difference is in favor of female students. According to this, we can say that female students tend to make realistic plans, to live without dependency and to rely on their own thoughts and experiences for others compared to male students. In addition, this study showed a significant relationship with family income and self-actualization level. The middle income level, rather than the high or low income level, provides a more appropriate environment for the students to realize themselves.

In our study, the students self-esteem total scores were examined according to the gender variable of the students and as a result there was a significant difference in favor of female students. In the literature, researchers who have done research on this issue have reached similar results. When these researches and research results are examined, it is thought that higher education increases the self-esteem in women. Contrary to the results of this study, there are also studies that do not find a relationship between gender and self-esteem.

As a result, the self-realization level of female students and middle-income families was found to be high. Female students were found to be significantly different from male students in terms of using time well, getting support from inside, being able to communicate with others, level of expression of emotions, behaving inwardly, adopting self-fulfilling values, and accepting aggression.